



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

Dvbivm I. quid Discursus, & quotuplex.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

bet includi in alio; unde hæc est vitiosa animalis divisio, *animalium aliud homo, aliud rationale*, quia rationale includitur in homine.

CCCLXXXI. 3. Ut membra dividenda adæquent divisum; hinc non est bona hominis divisio, *hominis alia pars corpus, alia unio*: nam deest una, scilicet anima rationalis.

RESOLUTIO II.

CCCLXXXII. **D**ico 2. Divisio est duplex: una rei, & est quæ res distribuitur in suas partes; ut *homo supra in animam rationalem & corpus*.

CCCLXXXIII. Altera nominis, & est quæ nomen in multiplex significatum distinguitur; ut hic *gallus in gallum Francum & gallum gallinaceum*: ne tamen

diutius in divisionum speciebus assignandis, quam par sit, hæreamus.

CCCLXXXIV. Adverte, pro multiplicitate partium, multiplices assignari posse divisiones: Divisio enim est actualis, si partes actuales; potentialis, si potentialis; physica, si physica; metaphysica, si metaphysica; subjecti in accidentia, si partes subjectum & accidentia.

CCCLXXXV. Petes an Definitio & Divisio distinguantur?

CCCLXXXVI. Respondeo, Divisionem totius potentialis, siue superioris in sua inferiora, non esse definitionem illius superioris: quia animal non rectè definitur, *aliud homo, aliud brutum*, in quæ tamen dividitur; totius autem actualis in partes actuales, esse idè cū definitione totius actualis; quia animal rectè definitur, id, *cujus alia pars est vivens, alia sensitivum*.

DISPUTATIO VII.

De Discursu, & ejus Speciebus.

CCCLXXXVII. **D**iscursus communis est ad syllogismum & alios argumentandi modos; ideoque de discursu, priusquam de syllogismo, nobis disputandum est. Quare sit

DUBIUM PRIMUM.

Quid Discursus & quotuplex.

RESOLUTIO I.

CCCLXXXVIII. **D**ico, discursus propriè est motus ab una propositione ad aliam, idque per analogiam ad cursum localem, qui est motus ab uno loco ad alium, desumptam. Discursus autem necessitas provenit ex limitatione nostri intellectus, eaque majori, quam Angelici; quia multa in causis aut seipsis, prout illi, non penetramus; unde fit, quod ad alia ex aliis, per motum propositionis in propositionem procedere debeamus.

RESOLUTIO II.

CCCLXXXIX. **D**ico 2. Dividitur 1. Discursus in formalem & virtuales.

CCCLXXXX. Virtualis est unus actus indivisibilis cognoscens unam propositionem objectivam ex alia, & hic dicitur communiter convenire Deo & Angelis, qui unico actu causam & effectum cognoscunt.

CCCLXXXI. Formalis est cognitio unius propositionis ex alia per cognitionem realiter distinctam cognita, sic ut confitetur saltem duabus realiter distinctis.

CCCLXXXII. Dividitur 2. in Successivum & Causalem.

CCCLXXXIII. Successivus est, cum una cognitio ita sequitur aliam, ut prior non causet secundam, sed tantum merè per accidens & casu sequatur; ut *Deus est in Cælo, ergo baculus in angulo*.

CCCLXXXIV. Causalis est cum posterior, cum dependentia à priori inferitur; ut *Petrus est homo, ergo est animal*: hæc autem dependentia in eo consistit, quod prior cognitio contineat rationem propter quam conclusioni assentiri debeamus.

CCCLXXXV. Alias divisiones, in discursum for-

malem & objectivum, vocalem & scriptum, omitto; quia satis deduci possunt ex divisionibus similium propositionum & terminorum. Quare alter

CCCLXXXVI. Dividitur 3. in syllogismum, Inductionem, Exemplum, Entimema, Dilemma, Instantiam, Apogogen, Syllogismum Physionomicum & Soritem.

CCCLXXXVII. De Syllogismo, dubio sequenti, CCCLXXXVIII. Inductio est à singularibus ad universalis progressio; ut *Petrus est risibilis, & sic de cæteris, ergo omnes homines sunt risibiles*. Ut sic inductio est Entimema; si verò addas hoc subsumptum, atqui *Petrus, Paulus, & sic de cæteris sunt homines*, quod addi debet, ut vim habeat, est Syllogismus.

CCCLXXXIX. Exemplum est duplex, aliud propriè, aliud impropriè dictum: Impropriè dictum est in quo ex uno singulari inferitur propositio universalis, v.g. *S. Petrus penitens obtinuit veniam peccatorum, ergo omnes penitentes obtinebunt veniam peccatorum*.

CCCC. Exemplum propriè dictum est cum ab uno singulari ad alterum singulare fit progressio propter paritatem rationis, aut aliquam similitudinem; ut *S. Petrus penitens obtinuit veniam peccatorum, ergo & Ioannes penitens obtinebit veniam peccatorum*.

CCCCI. Entimema est discursus, in quo duæ tantum sunt propositiones, quarum una inferitur ex alia; ut *Petrus est homo, ergo Petrus est animal*: quia autem in syllogismo tres esse debent, Entimema dicitur ordinariè syllogismus mancus, truncatus &c.

CCCCII. Dilemma est argumentatio bimembris sub distinctione proposita, cujus neutram partem sine captione concedas; sic Iudæi volentes Christum Dominum in verbis capere Matth. 22. proponebant hoc dilemma, *licet dare censum Cæsari, an non?* putabant enim Christum hoc dilemmate necessario circumvenire, & accusare, quidquid respondisset; si enim dixisset, *licet dare censum Cæsari*, intulissent ipsum non amare populum Dei, utpote qui contradiceret ejus libertati, quæ se putabant non debere servare Cæsari gentili: si dixisset, *non licet dare censum Cæsari*, cum tradidissent Herodi, tamquam inimicum Cæsaris, & reum læsæ Majestatis. Dilemma solvitur assignando medium inter duo extrema, ut fecit in proposito Salvator noster dicendo, *Reddite quæ sunt Cæsari, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo*: Quod si medium

medium dari nequeat, eò quod ex contrariis immediatis constet, constantissima & inexpugnabilis est argumentatio: unde ordinariè dicitur pro alterutra parte respondentem urgere.

CCCCIII. Instantia est illata propositio contrariè vel contradictoriè opposita negatæ.

CCCCIV. De Apagoge, Syllogismo Physionómico, & Sorite, vix ullus usus, quare pro illis vide Dialecticam.

D V B I V M I I.

Quid Syllogismus, & quæ Principia illius Directiva.

R E S O L U T I O I.

CCCCV. **D**ico 1^o Syllogismus est oratio, in qua quibusdam positis, aliud quiddam, ab eis qua posita sunt necessariò accedit, eò quod hæc sunt.

Genus definiti, sed remotius, est oratio, proximum verò discursus, sive oratio discursiva: cætera sunt loco differentia.

CCCCVI. Quibusdam positis, id est, duabus præmissis in modo & figura rectè dispositis. Quare excludit Enthymema.

CCCCVII. Aliud quiddam, &c. id est, diversum ab illis præmissis, scilicet conclusio; quare excludit syllogismos fatuos, in quibus idem per idem probatur, id est, in quibus conclusio non est notior præmissis.

CCCCVIII. Necessariò accedit, id est, concluditur necessitate consequentiæ, non consequentis; inter quas necessitates hæc est distinctio, quod necessitas consequentis sit, ubi conclusio est in se necessaria ob necessariam prædicati cum subiecto connexionem, ac proinde independentem à præmissis: necessitas verò consequentiæ est, quando conclusio necessariò sequitur ex præmissis, ob necessariam connexionem præmissarum cum conclusione, quia scilicet in illis continetur.

CCCCIX. Eò quod hæc sunt; id est, quia præmissæ

sunt legitimè dispositæ in modo & figura.

CCCCX. Hic Aristoteles Syllogismum in perfectum & imperfectum partitur.

CCCCXI. Perfectus est, qui conclusionem ita clarè infert, ut solo lumine naturali, & absque alio principio conclusio appareat legitima, tales sunt quatuor syllogismi primæ figuræ.

CCCCXII. Imperfectus est, qui non ita clarè conclusionem infert, sed indiget alio vel aliis principiis, puta conversione vel transpositione præmissarum, ut appareat conclusio legitima.

R E S O L U T I O I I.

CCCCXIII. **D**ico 2^o pro principiis Syllogismorum directivis, duo sequentia rectè assignantur, ad eaque cætera reducuntur.

CCCCXIV. Primum, illudque syllogismorum affirmativorum, tale est: *Quidquid removetur à subiecto universaliter sumpto, removetur ab omni quod subsumitur sub illo.*

CCCCXV. Secundum, illudque syllogismorum negativorum, tale est: *Quidquid removetur à subiecto universaliter sumpto, removetur ab omni, quod subsumitur sub illo.*

Additamen ea, in his principiis communiter receptis fundari; pro affirmativis, *Quæcumque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*: & pro negativis, *Quæcumque non sunt eadem uni tertio, non sunt eadem inter se*; si tamen hoc modo intelligantur, *Quæcumque sunt eadem uni tertio universaliter sumpto, si sit terminus universalis: Aut uni tertio incommunicabili, si sit terminus singularis, ut Deus respectu Patris, Filii, & Spiritus Sancti, sunt eadem inter se*: & *Quæcumque non sunt eadem, &c. Non sunt, &c.*

Hic ordinariè à Summulistis tractatur de Syllogismorum Conversione, & Figuris. Item & de Topicis, sed quia hæc apud omnes communia, & eorum pleraque per se attendenti nota, ad communem Dialecticam Lectorem remitto. Pro eo tamen, quod valdè utile est, sit ad præsentem Tractatum.

A P P E N D I X

De Brevi Philosophiam hanc docendi, eique Studendi Methodo.

CCCCXVI. **Q**uoniam Commentarius noster Philosophicus brevis est, nec subtilioribus dumtaxat Professoribus, aut Theologis accommodatus, verum etiam Philosophiæ Candidatis, qui ex libro impresso Philosophiam discere maluerint, quàm libros scribendo, sibi pectus frangere & tempus perdere; nonnullas hic subdoo omnibus communes, ac utiles, tum docendi, tum studendi Methodos.

Consulta Philosophiam hanc docendi Methodus.

CCCCXVII. **H**viuscè Philosophiæ Professores, propter occurrentes difficultates, & sententias nostras post debitum examen sibi visas minus probabiles, Additamentarium breve suis Dis-

R. P. Francisci Bone ssei Logica.

ciplulis dictare poterunt, in hunc modum; *num. tali Logica, v. g. post tale verbum addes hoc, sive hanc probationem; hanc confirmationem; hanc objectionem; hanc solutionem; hanc quaestiuunculam. Hoc nota; hanc resolutionem, solutionem, &c. loco illius. Quod Professoribus est factu facillimum, Studiosis commodissimum, & infra annum & medium expediendo Cursui Philosophico aptissimum.*

Brevis Philosophia Studendi Methodus.

CCCCXVIII. **O** Ratio semper studium præcedat, quâ lumen & adiutorium in penetrandis emergentibus difficultatibus, impetrari possit.

Solis dictatis penetrandis incumbatur: omnes eorum Resolutiones, Probationes, Objectiones, Responsiones, &c. diligenter examinentur; & si quid difficultatis in oppositam partem occurrat,